

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

BK-VII.0520.340.2024
Warszawa, 27 grudnia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z zapytaniem nr 1820 Pana posła Jakuba Rutnickiego skierowanym do Ministra Sprawiedliwości w sprawie *małoletniej dziewczynki i jej trudnej sytuacji rodzinnej*, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Ad 1

Przedstawiona w zapytaniu poselskim sytuacja małoletniej Marii G. od 11 października 2024 r. uległa diametralnej zmianie w związku z samowolnym odebraniem jej od ojca przez matkę i inne osoby.

Z przedstawionych przez Pana posła okoliczności sprawy i terminów czynności procesowych nie wynika, aby Sąd Rejonowy w Szamotułach w postępowaniu sygn. akt III Nsm 44/24 działał opieszale, co uzasadniałoby podjęcie czynności nadzorczych.

W przedmiotowej sprawie wniosek o zabezpieczenie miejsca pobytu dziecka przy matce z 24 września 2024 r. został rozpoznany przez sąd w przeciągu 5 dni. Natomiast kolejne pismo z 5 października 2024 r., którego być może intencją było wszczęcie postępowania celem realizacji postanowienia zabezpieczającego, z uwagi na jego sformułowanie i nazwę – „uzupełnienie wniosku z dnia 05.06.2024 r.”, czyli uzupełnienie wniosku inicjującego postępowanie sygn. akt III Nsm 344/24, potraktowano jako pismo do tej sprawy. Co ważne, wnioskodawczyni korzysta z pomocy profesjonalnego pełnomocnika procesowego.

Odnosząc się do pytania o interwencję Ministra Sprawiedliwości, na wstępie informuję, że w aktualnym stanie prawnym Minister Sprawiedliwości uprawniony jest do wykonywania zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów, który obejmuje analizę i ocenę prawidłowości oraz skuteczności wykonywania przez prezesów sądów wewnętrznego nadzoru administracyjnego (art. 37f ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, tj. Dz. U z 2024 r., poz. 334, ze zm.).

Nadzór sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości jest przede wszystkim ukierunkowany na sposób organizowania pracy sędziom przez prezesów sądów, kontrolę nad ich prawidłowym obciążeniem oraz podejmowaniem przez sędziów czynności we właściwych terminach.

Minister Sprawiedliwości nie może ingerować w treść orzeczeń sądowych.

Z informacji uzyskanych z sądu oraz przedstawionych w zapytaniu, nie wynika, aby w sprawie objętej zapytaniem poselskim zachodziła potrzeba inicjowania czynności nadzorczych w związku z terminowością działań sądu.

Odnosząc się natomiast do trudności wykonania orzeczenia przez uprawnionego rodzica, z uwagi na przeszkody czynione przez drugiego rodzica, wskazuję, iż ustawodawca przewidział czynności zmierzające do wykorzystania istniejących obecnie środków prawnych w celu wykonania postanowienia sądu, w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego – dalej: „k.p.c.” (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1550, ze zm.) dotyczących odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 598¹ k.p.c. i następane).

Uzyskanie orzeczenia sądu w tym zakresie może być wykonane wbrew stanowisku osoby zobowiązanej do wydania dziecka. Na wniosek uprawnionego sąd w oparciu o art. 598⁵ k.p.c. wydaje postanowienie o odebraniu dziecka, określa w nim termin, w jakim zobowiązany powinien oddać uprawnionemu osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką.

Postanowienie w przedmiocie odebrania osoby ma charakter „orzeczenia co do istoty sprawy”. Może być ono wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy (art. 598⁴ k.p.c.) i przysługuje na nie apelacja (art. 518 k.p.c.). Niewykonanie powyższego w wyznaczonym terminie przez zobowiązanego, powoduje prawo złożenia wniosku do sądu przez uprawnionego, który zleca kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (art. 598⁶ k.p.c.).

Następnie zgodnie z przepisem art. 598⁸ k.p.c. kurator sądowy jest uprawniony do odebrania wskazanej w orzeczeniu osoby od każdej osoby, u której ona się znajduje. Podkreślić należy jednocześnie, że kurator sądowy wykonujący orzeczenie w sprawie o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej jest uprawniony do interwencji w miejscu faktycznego pobytu małoletniego. W tym celu w oparciu o przepis art. 598¹⁰ k.p.c. kurator może również zwrócić się m.in. do Policji o udzielenie pomocy w przeprowadzeniu czynności. Należy zaś nadmienić, że czynność ta winna być wykonana w obecności osoby uprawnionej do odbioru małoletniego.

Ponadto przepis art. 598^{11a} k.p.c., umożliwia sądowi - na wniosek kuratora - w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu wydać postanowienie o dokonaniu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje. Przesłanki przeszukania w celu ujawnienia i odebrania osoby, zostały wyczerpująco wymienione w art. 598^{11a} k.p.c. i należą do nich: niewykonanie orzeczenia o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, ukrywanie tej osoby i uzasadnione przypuszczenie, że osoba ta w danym pomieszczeniu może przebywać.

Z ustalonego stanu sprawy wynika, iż matka dziecka nie uzyskała postanowienia sądowego w przedmiocie odebrania małoletniej Marii G.

Matka dziecka uzyskała postanowienie zabezpieczające w sprawie o sygn. III Nsm 344/24, w którym sąd ustalił na czas trwania postępowania miejsce pobytu dziecka u matki. Kolejną czynnością zgodnie z obowiązującymi przepisami powinno być złożenie wniosku o odebranie dziecka, który zainicjowałby drugie postępowanie prowadzące do wydania (po przeprowadzeniu rozprawy) postanowienia nakazującego zobowiązanemu,

w określonym terminie dobrowolnego wydania dziecka osobie uprawnionej. Niezastosowanie się do tego orzeczenia powoduje, że na wniosek uprawnionego, sąd zleci kuratorowi podjęcie czynności przymusowego odbioru (sąd może wydać to postanowienie na posiedzeniu niejawnym).

W stanie faktycznym dotyczącym małoletniej Marii G. matka nie wszczęła opisanego powyżej postępowania i nie uzyskała ww. orzeczeń sądu. Nadto należy pamiętać, że w świetle obowiązujących przepisów tylko kurator jest uprawniony do podjęcia czynności przymusowego odebrania dziecka.

Ad 2

Ministerstwo Sprawiedliwości planuje w najbliższym czasie podjąć działania mające na celu reformę systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach rodzinnych, aby usprawnić i przyspieszyć procesy sądowe dotyczące opieki nad dziećmi oraz innych kwestii rodzinnych.

Utworzona przy Ministrze Sprawiedliwości Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego przygotowuje założenia i ogólne kierunki zmian w prawie rodzinnym i opiekuńczym oraz opracowuje projekty aktów normatywnych o podstawowym znaczeniu dla systemu prawa rodzinnego i opiekuńczego, z uwzględnieniem zadań wynikających z potrzeb harmonizacji prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie w Ministerstwie prowadzone są prace legislacyjne nad usprawnieniem sądownictwa rodzinnego, których kierunkowy kształt będzie wynikał z uzgodnień podejmowanych wspólnie z Komisją. Wśród nich wymienić można prace mające na celu zmodyfikowanie unormowań regulujących postępowanie o wykonywanie kontaktów, w taki sposób, by zapewnić ich większą efektywność, a jednocześnie respektowanie prawa dziecka do wyrażania autonomicznej woli. Prowadzone są także prace legislacyjne nad usprawnieniem postępowania w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub opiece oraz zapewnieniem skutecznego wykonania orzeczeń zobowiązujących do wydania dziecka i nakazujących wydanie dziecka, także zagwarantowanie utrzymywania relacji z rodzicem żyjącym w rozdzieleniu na czas trwania postępowania.

W prowadzonych pracach legislacyjnych nad nowelizacją przepisów w zakresie postępowania w sprawach o wykonywanie kontaktów z dzieckiem oraz w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką przewidziane jest wprowadzenie poza cywilnoprawnymi środkami przymusu – również penalizacji zachowań polegających na:

- nie wykonywaniu orzeczenia sądowego w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, w tym w sprawach prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r.,
- ukrywaniu lub pomaganiu w ukryciu osoby, skutkiem czego utrudnia bądź uniemożliwia wykonanie orzeczenia sądowego w przedmiocie odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, w tym w sprawach prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r., oraz
- uporczywym nie wykonywaniu albo niewłaściwym wykonywaniu swoich obowiązków wynikających z postanowienia sądu albo ugody zawartej przed sądem albo przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem.

Penalizacja powyższych zachowań miałaby nastąpić poprzez wprowadzenie nowych typów wykroczeń w Kodeksie wykroczeń zagrożonych karą ograniczenia wolności albo grzywny.

Równocześnie wskazuję, że obecnie obowiązujące przepisy nie tylko umożliwiają, a wręcz obligują sądy opiekuńcze do wszczęcia postępowania (w tym z urzędu), gdy jeden z rodziców utrudnia czy uniemożliwia kontakty z drugim rodzicem żyjącym w rozdzielaniu.

Izolowanie dziecka i uniemożliwianie nawiązania prawidłowych relacji z drugim rodzicem narusza prawo dziecka do utrzymania kontaktów z obojgiem rodzicami, a co za tym idzie stanowi naruszenie dobra dziecka (art. 109 k.r.o.). Sąd może w takim przypadku wydać zarządzenia opiekuńcze (o których mowa w art. 109 k.r.o.) albo ograniczyć władzę rodzicielską na podstawie art. 107 k.r.o. Podobnie w przypadku, gdy rodzic uprawniony do kontaktów z dzieckiem ich nie realizuje lub realizuje je niewłaściwie. Takie zachowanie również stanowi podstawę do ingerencji sądu opiekuńczego.

Utrudnianie czy uniemożliwianie kontaktów z dzieckiem może także stanowić podstawę do zmiany przez sąd opiekuńczy miejsca zamieszkania dziecka i ustalenie, że dziecko będzie mieszkało z drugim z rodziców, jeżeli rodzic przy którym zamieszkuje dziecko nie daje należytych gwarancji na utrzymywanie kontaktów z rodzicem żyjącym w rozdzielaniu.

Pomimo istnienia tych regulacji, a także postępowania o wykonywanie kontaktów z dzieckiem – w którym sąd najpierw grozi nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej za niewykonywanie obowiązków w przedmiocie ustalonych kontaktów, a następnie nakazuje zapłatę tej sumy pieniężnej jeżeli zobowiązany w dalszym ciągu nie wywiązuje się ze swoich obowiązków – nadal istnieje problem z brakiem skutecznej realizacji ustalonych kontaktów.

W aktualnie projektowanych zmianach w zakresie postępowania w sprawach o wykonywanie kontaktów oraz w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej poza penalizacją powyżej wymienionych zachowań przewidziane są także inne mechanizmy, które mają przyspieszyć postępowanie i uczynić je bardziej efektywnym.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/